

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Karen Lee Street
EDGAR ALLAN POE AND THE LONDON MONSTER

Copyright 2016 © by Karen Lee Street
Translation Copyright © 2017 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-01905-6

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Karen Li Strit

EDGAR I ZAGONETKA
IZ KUTIJE
ALAN PO

Prevela Radojka Jevtić

 Izdavaštvo
vulkan

Beograd, 2017.

In memoriam:

Elejn Straton i Samjuelu Šou Stritu,
mojim roditeljima

Granice koje dele život od smrti
u najboljem slučaju su senovite i nejasne. Ko može znati
gde je jednome kraj, a drugome početak?

(Edgar Alan Po, *Preвремена sahrana*)

Želim da pišem o Monstrumu jednom,
Koji je ubadao mnoge dame redom;
Kad bi ih sreo same kada padne mrak,
Na kukovima i butinama urezô bi znak.

*(Predstavlanje Monstruma, zbirka pesama
objavljena u julu 1790)*

Drhte, beže, vrište preplašene dame,
Ali avaj! Uzalud pomoć traže i galame!
Jer on tako brzo juri, takve maske ima;
Uzalud ga traže, kad jasno je svima.
Monstrum taj što seče tako lukavo,
Taj užasni Monstrum, dame, to je đavol!

(Primećen Monstrum, satira, 29. maj 1790)

BELEŠKA AUTORA

Roman *Edgar Alan Po i Londonski Monstrum* zasnovan je delom na istinitim događajima. Izvesni Monstrum zaista jeste terorisao londonske dame od 1788. do 1790. godine. Posekao je zadnjice više od pedeset žrtava, od kojih bi mnoge brzo razglasile svoje poniženje jer je taj zločinac bio poznat po tome što bira samo privlačne i lepo obučene žene za žrtve. Kada su se Monstrumovi napadi pojačali 1790. godine, Londonce je obuzela masovna seksualna hysterija. Muškarci su oformili odred osvetnika pod nazivom „Ne Monstrumu“, koji je noću patrolirao ulicama: o Monstrumu su pisane pesme i predstave; karikaturisti su crtali lascivne predstave žena koje koriste bakarne posude da zaštite zadnjice od strašnog polučovekolikog stvorenja. Opisi Monstruma bili su toliko različiti da su neki novinari tog vremena pretpostavljali da ima više odgovornih krivaca ili da je u pitanju glumac s darom za maskiranje. Na kraju je Džon Džulijus Angerstajn ponudio stotinu funti nagrade za hvatanje Monstruma, što je konačno dovelo do hapšenja izvesnog nezaposlenog Velšanina. Optuženome je prvo suđeno 8. jula 1790. za napad na „svaku osobu u javnosti, s namerom da joj iskida, pokvari, raseče, spali ili umrlja odeću“, što je bio zločin kažnjiv smrću ili izgnanstvom. Bio je tada proglašen krivim, ali je uložio žalbu i na ponovljenom suđenju, iako je ponovo proglašen krivim 13. decembra 1790. godine, osuđen je za manji zločin „brutalnog i nemilosrdnog napada“, zbog čega je zatvoren u Njugejt na šest godina, umesto da bude obešen. Tada je skoro sigurno pravda podbacila, s obzirom na to da je bilo vrlo malo dokaza da je optuženi počinio te napade – zapravo, uopšte ih nije ni bilo.

Prvi put sam naišla na opis Monstruma u knjizi Džona Eštona *Stara vremena: slika društvenog života pri kraju XVIII veka* iz 1885. godine dok sam istraživala ideju koja će predstavljati centralnu temu nastavka ovog romana. Ne mogu se setiti šta me je inspirisalo da povežem Edgara Alana Poa i Monstruma – možda je to bila čudnovata priroda zločina, zajedno sa sećanjem na to da su Poovi baba i deda s majčine strane bili glumci na londonskoj sceni tokom kasnog XVIII veka. Pošto je o Poovim babi i dedi dostupno vrlo malo informacija, činilo se barem mogućim da su možda igrali prikrivenu ulogu Monstruma. Kao motiv ovih neobičnih zločina uzela sam osvetu i odatle se razvio (zamišljeni) burni odnos Poovih babe i dede, u kom svako fiktivno pismo razmenjeno između njih pominje po jedan zločin, koji je Monstrum zaista počinio.

Kada se piše misterija u kojoj je Edgar Alan Po glavni lik, teško je zanemariti viteza Ogista Dipena, „pradetektiva“ kog je stvorio Po. Odlučila sam da Dipen bude stari Poov prijatelj i tako ukažem na to da je Po anonimni narator u detektivskim pričama s Dipenom, te da su priče zasnovane na „stvarnim zločinima“. Osim toga, kroz roman se provlače niti preko trideset Poovih priča, pesama i eseja. Nadam se da će čitaoci uživati u toj zagoneci.

PROLOG

FILADELFIJA, DECEMBAR 1840.

Nestalna svetlost sveće oživela ga je uz komešanje i treptaj. Bilo je ljubičasto, blistavo, možda bi bilo i prelepo da nije zurilo toliko nemilosrdno. *Čuvaću tebe i one koje voliš. Ja sam tvoja amajlija, čarolija protiv prošlosti, tvoj talisman za budućnost.* Njegova obećanja hipnotisala su koliko i pogled.

Podigao sam jednu dasku, zatim drugu, i grozničavo se trudio da pomerim i treću kako bih napravio kriptu ispod poda. Odatle me neće toliko pohoditi, ta kutija od mahagonija, koja čuva stara pisma i usijano oko od ametista. *Čuvaću te. Slušaj pažljivo i radi ono što tražim.*

Uznemirio sam se od njegovog nemilosrdnog šaputanja, čula su mi se neprirodno izoštrila, ali nije me obuzelo istinsko ludilo. Bio sam svestan, potpuno. A opet, prsti su mi gmizali ka kutiji kao pauzi dok me je užas grabio. Poslednji put! Onda ću zatvoriti kutiju, okrenuti bravu, sakriti svoje zaveštanje. *Čuvaću tebe i one koje voliš.*

I tu je bilo, na mom dlanu, savladavši me pogledom, moja amajlija, moj talisman – to zlokobno svevideće oko ljubičasto, *njeno* oko. Kad bi moglo da prozbori o svemu što je videlo, o svim onim okrutnostima, kako bi mirno ispričalo celu priču.

Ulica Beri 27, London
Četiri sata, 5. mart 1788.

Dragi mužu,

Da li si čuo vesti o današnjoj neverovatnoj predstavi u blizini Rojalte teatra, u kojoj je učestvovala i tvoja draga prijateljica gospođica Kol?

Brbljivci i vragolani samo se time bave i primorana sam da to stavim na papir dok mi je ta izvrsna ludorija još sveža u mislima.

Bilo je podne i tek što smo završili jutarnje probe u pozorištu kada je gospođica Kol naišla Nok Fergusom, gde je bilo mnogo prosjaka, uličarki što mirišu na džin i pralja zaokupljenih poštenijim poslom. Tvoja gospođica Kol, rođena u siromašnom kraju, izgledala je kao da joj uopšte nije mesto tamo, obučena u zeleno-belu prugastu bluzu od tafta i haljinu od maslinastozelene svile, ukrašenu sa dva reda karnera na rubu. Sama haljina nije bila preterano moderna, ali ju je vešta ruka prekrojila da tako izgleda. Na tkanini je bilo fleka koje se nisu mogle ukloniti, i kada se pažljivije pogleda, bilo je očigledno da je stara. (Zaista, isto bi se moglo reći i za gospođicu Kol.) Ali svetina na ulici bila je prilično zadivljena i glasno se oduševljavala njenom odećom, pošto nije prepoznala da ju je već nosila gospođica Kejt Hardkasl na našoj skorašnjoj izvedbi „Pognute glave ona osvaja“.* Kako je zabavno što je gospođica Kol obrnula uloge i uzdigla se pozajmljenom haljinom iz pozorišta da bi ličila na damu.

Ali da ne skrećem s teme. Dok je gospođica Kol skretala iz Nok Fergusa na Kanon, primetila je kočopernog mladog gospodina kako ide nekoliko koraka iza nje. Momak je delovao otmeno, obučen u bledoplavi kaput, nosio je i maramu za vrat, prugasti prsluk, pantalone koje su mu lepo pristajale i bele svilene čarape. Crni ogrtač činio ga je krupnijim, a cipele na kopčanje s potpeticama dodavale su visinu. Blago napuderisana kosa bila mu je ukovrdžana sa strane i imao je modernu pletenicu na potiljku. O, kako je to bio naočit i muževan mladić. A opet – obod njegovog cilindra bio je nagnut i prikrivao mu je lice. Neka mudrija žena možda bi zadržala kada bi ovo spazila, ali avaj, to nije bio slučaj s tvojom prijateljicom. Činilo se da joj prija njegovo interesovanje i predusretljivo je usporila dok se približavala svom bednom pansionu. Tek kada je stao pored nje, primetila je opasno sečivo u njegovoj ruci.

Ta zver krenula je na nju s podignutim bodežom. Jednom, dvaput! Nož je rasekao zelenu svilu kao trn latice cveta, a meso ispod nje popustilo je kao breskva. Napadač je stajao očaran grimizom koji se širio po zelenoj tkanini, a onda su povici njegove žrtve razbili čini i mladić je počeo da beži, a gospođica Kol pala je nezgrapno na put.

* Komedija Olivera Goldsmita *She Stoops to Conquer*. (Prim. lek.)

Edgar Alan Po i zagonetka iz kutije

Kakva neverovatna predstava ovog podlaca! Imala je sreće što je ostala živa, što je izgubila samo dostojanstvo. Namera njenog napadača ostaje misterija, ali priznajem da mi njegova dela donose zadovoljstvo – zaista, moglo bi se reći i da se osećam *osvećeno* – jer me je gospođica Kol neoprostivo uvredila kada je tako očito usmerila pažnju na tebe nakon što se završila sinoćna predstava. Dodala je so na ranu kada je jutros znatno zakasnila na jutarnje probe i namerno me ispred svih okupljenih pitala da li si se oporavio. Bila sam primorana da tvoj izostanak pravdam izmišljenom pričom o pokvarenoj piti s mesom, koja te je prikovala za krevet od sinoć i potpuno ti onesposobila telo i um. (Što je, složit ćemo se oboje, vešta aluzija s moje strane.) Tako se tvoja prijateljica značajno osmehivala, znajući dobro da noć nisi proveo kod kuće, ali činilo se da je gospodin Luis zadovoljan mojom iznuđenom izmišljotinom i tvoj položaj u pozorištu ostao je siguran.

Hajde sada da vidimo hoće li se neustrašiva gospođica Kol sa svojom oštećenom guzom pomučiti da dođe do Gudmans Fildsa na vreme za večerašnju predstavu, ili će je današnja trauma naterati da žrtvuje svoj jedan nezaboravni redak u korist svoje zamenice, kako voli da zove svoju kostimografinju. Ako zaista pođe na opasni put do Rojalti teatra, nesumnjivo će ti ispričati o poludelom čudovištu koje ju je napalo i pokazaće ti svoje povrede kao dokaz. U kakvom li će tamnom čošku uspeti to da uradi, pitam se? Vrle žene mogu samo da se nadaju da će zasecanje zadnjice gospođice Kol postaviti tu ambicioznu bludnicu na svoje mesto.

Ali dosta o tome – čujem našu kćer kako plače i sam Gospod zna da više viđa gospođu Bartlet nego svoju majku. Nakon što se pobrinem za nju, uputiću se u pozorište i verujem da ćeš biti tamo, potpuno trezan, sa još jednom lepom pričom kojom ćeš objasniti gde si proveo duge sinoćne sate.

Tvoja privržena supruga,
Elizabet

Ulica Beri 27, London
Osam sati, 6. mart 1788.

Najdraža moja suprugo,

Ne mogu poreći da me je zapanjilo pismo koje sam otkrio u džepu svoje pidžame, ali izgledala si tako zadovoljno u snu – koji je zaslužen

nakon tvog trijumfa na sceni sinoć – da nisam želeo da te budim. Mislio sam da je bolje da ostavim svoj odgovor na jastuku, da te pozdravi kada ustaneš, pošto imam sastanak s Čarlsom Dibdenom u vezi s njegovom novom operom u Liceju. To bi moglo značiti poboljšanje naših uslova i siguran sam da mi nećeš zameriti što te ostavljam a da nismo popričali o svemu onom što si napisala u svom pismu.

Prvo, moram da se odbranim. Sasvim si me pogrešno razumela! Moje prijateljstvo s gospođicom Kol je samo to – prijateljstvo. Zašto pretpostavljaš da bih smatrao bilo koju drugu ženu privlačnijom od tebe? Londonske mase aplaudiraju tvojoj umešnosti na sceni – tvom glasu, tvojoj sposobnosti da udahneš život svakoj ulozi. Zašto bi tvoj muž mislio lošije o tebi od publike? Ti nastavljaš da sumnjaš u mene, ali kako je gospodin Belvil rekao kapetanu Belvilu: „Čovek koji želi da bude pun vrlina, to već jeste.“ Tačno je da je gospođici Kol ponekad potrebno moje iskustvo. Cilj joj je da se proslavi na sceni i veruje da joj ja mogu pomoći. Ipak ja znam napamet većinu izvedenih drama i čuven sam po glasu. Nije prevelika žrtva naučiti je pesmu ili dve, i to je sve.

Međutim, zanima me kako si ti saznala za napad na tu damu – opisala si ga u tančine! Naravno, kao što i sama znaš, gospođica Kol jeste došla u pozorište na sinoćnu predstavu, prvenstveno jer se veoma plašila odmazde zbog toga što je pozajmila i upropastila haljinu. Zakrpila ju je i uklonila mrlje od krvi, ali nije mogla da ukloni trag svoje muke iz srca. Nitkov je bio viši barem za glavu od nje, građen kao radnik koji kopa kanale – „njegov bodež beše strahovit“ bile su njene tačne reči, i mislila je da je gotova kada je videla njegovu oštricu. Otkrila je ranu na boku samo da bi razjasnila bilo kakav nesporazum. Njen napadač bio je svirep! Rana je barem dvadeset centimetara dugačka i toliko upaljena da razumna količina melema nije bila dovoljna da je umiri. Trajno će je podsećati na tog zlotvora svaki put kada poželi odmor.

A kada se ti probudiš iz svog odmora, biću kod kuće i moći ćemo dalje da raspravimo o ovome. Nadam se da ću imati dobre vesti o našoj budućnosti.

Tvoj odani muž,
Henri

NA BRODU *ARIJEL*,
FILADELFIJA–LONDON, JUN 1840.

Slabo zelenkasto svetlo prosipalo mi se po licu i mamilo me iz nesvesti. Neprijatan miris prožimao je vazduh – miris sumpora, parfema raspada. Pokušao sam da se pridignem, ali nisam mogao da se pomerim budući da sam bio umotan u nekakav pokrov, udovi su mi bili sputani vlažnom tkaninom. Strah je poleteo na mene kao proždrljiva morska ptica koja zariva kljun u meso – mrtav sam! Mrtav i položen u grobnicu kod mora. Dok je tama vukla moju nevoljnu dušu ka ambisu, užasan šum dizao se oko mene – sve glasniji, glasniji, *glasniji*. I kada su me senke skoro odvuikle nadole, shvatio sam da je zvuk koji mi odjekuje u ušima otkucavanje mog srca, i da još nisam poklekao pred crvom osvajačem.

Ali užas me nije napustio, jer sam sigurno bio sahranjen nekom strašnom greškom. Vrisak zarobljen u grlu nije pronašao izlaz dok sam se borio s kataleptičnim transom koji me je zarobio, i dok se sam vazduh pretvarao u prašinu, jeziva misao ukotvila mi se u umu. Šta ako nije greška? Šta ako je ovo *ubistvo*? Vođen nekom nadljudskom energijom, s mukom sam uspeo da se uspravim i naglo uzdahnuo kad su se poznati obrisi života spustili na mene. Oči su mi se polako privikle na senke i video sam da sam umotan u posteljenu natopljenu slanom tečnošću iz sopstvenog tela. Soba gde sam se nalazio bila je neuredna, a na stočiću je bilo mnogo flaša. Postepeno sam prepoznao svoju kabinu na brodu koji putuje za London. Groznica, prirodna ili ona koju sam sâm izazvao, pokorila me je i nisam znao koliko dugo sam bio zatvoren u svojim odajama. Odmotavši telo, protegao sam noge ka podu, i čim sam ustao, vid mi je ispario kao ulje na vrelom tiganju.

Kada sam se ponovo probudio, lice mi je bilo na hladnom drvetu, a okruživali su me listovi papira. Odjednom me je strah ponovo zgrabio – pisma iz kutije od mahagonija! Da li je neko preturao po mojoj sobi? Približio sam najbliži list licu, i kad mi se vid izbistrio, srce mi se umirilo. Stranica nije pripadala toj čudnoj korespondenciji koja je bila povod za moj put u London, jer je papir bio nov, rukopis mahnit, a mastilo razmrljano nemarnom rukom. Doteturao sam se do bokala na umivaoniku, moleći se da u njemu ima vode, nevažno koliko ustajale, ili ću sigurno umreti. Hvala bogu, u njemu je bilo bistrog eliksira, koji sam odmah iskapio – nije bilo bitno ni da li je tečnost otrovana ni da li je zahvaćena pravo iz mora, jer je žed bila grozničava, kao i moj um. Kada sam potpuno ispraznio bokal, vratio sam se u krevet i pažljivije pogledao oko sebe. Bila je to jazbina ludaka: stvari su bile razbacane po sobi, odeća izgažena i prljava. Skrenuo sam pogled ka gomili boca – sigurnom uzroku svega što mi je pred očima – i, pošto sam odjednom osetio potrebu za utehom, drhtavom rukom sam posegnuo za najbližom. Bila je to velika pljoska s rumom, onom vrstom koju piju prekaljeni mornari, a u njoj je ostao samo prst pića. Pored nje stajao je njen pokoreni blizanac, iskapljena bočica laudanuma i prazna apotekarska boca bez etikete. Kada sam prineo rum usnama, od njegovog teškog mirisa stomak mi je poskočio kao mučiteljski talasi na kojima poigrava brod, i prokleo sam demona koji me je ponovo uzeo pod svoje.

Nisam siguran koliko je prošlo dok sam tako sedeo sklupčan u sobi i pokušavao da prikupim snagu da sredim odeću i hrabrost da napustim svoju kriptu. Kako sad da podnesem društvo svojih saputnika kada se nisam sećao šta sam možda rekao ili uradio tokom pijanstva? Nakon noći provedene u krčmama *Iskrivljena šipka*, *Osa i veselje* i *Čovek nevoljnik*, neki prijatelj bi me uvek odvratio od katastrofe na vreme i odveo natrag kući. Takvog prijatelja na brodu nemam.

Nežno kuckanje prekida moje morbidne misli, vrata se otvaraju i otkrivaju anđela okupanog svetlom.

„Konačno ste s nama. Brinuli smo se za vas, gospodine Po.“

Ovo nebesko stvorenje mi je prišlo i ja sam se skupio – da li sam od Boga, nakon svega, očekivao milost? Kako je prilazila, video sam da nosi

poslužavnik s bokalom i tanjirom s hlebom. Kada je stavila teret na sto, prešla je pogledom preko praznih boca i ophrvao me je stid.

„Prošli ste kroz svašta, ali moj muž i ja smo odlučni to da ispravimo.“ Pružila je ruku preko bokala i nekoliko sjajnih kapljica upalo je u njega kao nebeska kiša. „Pijte što više vode i pokušajte da uzmete malo hleba. Oprala sam vam košulju i odelo i uradiću isto i s tom odećom, ako biste bili ljubazni da se presvučete u čisto. Moj muž će uskoro doći da proveri kako ste.“ S tim rečima moj anđeo čuvar se rastvorio u svetlost koja se izlivala kroz vrata.

Nisam osećao glad, ali sam uspeo da pojedem hleb tako što sam ga umakao, parče po parče, u šolju vode. Dok sam jeo, pokušao sam da se prisetim događaja pre karantina, ali um mi je bio prazan, osim sećanja na ukrcavanje i košmarnu morsku bolest. Kada sam pojeo hleb i popio podosta vode, pogledao sam se u ogledalu, da procenim štetu. Trgnuo sam se kada me je pozdravila utvara s upalim obrazima i grozničavim očima, razbarušene kose, suvih usta i avetinjski blede kože. Utvarina odeća bila je prosto sramotna – izgužvane pantalone i prevelika košulja sivkaste boje, pocepana duž jednog šava. Moje otežano disanje ubrzalo se kada sam se, još uplašeniji, setio svog medaljona; prsti su mi mileli kao horda paukova kroz košulju, sve dok napokon nisam pronašao nakit, sakriven u njenim naborima, i otvorio ga da pogledam portret. Pozdravio me je majčin nežni osmeħ, ali nisam osetio utehu, samo prekor.

Iz pristojnosti sam zaključao vrata kabine i počeo da skidam prljavu odeću. Sram me je preplavio – kako li je moj izgled bio odbojan mom posetiocu serafimu! Oprao sam se ostatkom vode i uzeo poslednje čisto odelo iz kovčega. Kada sam se upristojio koliko sam mogao, namestio sam prljavu posteljinu, prikupio razbacane papire i sredio svoje stvari.

„Gospodine Po! Jeste li tu?“, začuo se srdačan glas dok je kvaka zveketala.

Prekinuo ga je nežniji ženski ton. „Gospodine Po? Imam ovde vašu čistu odeću i novu posteljinu.“ Bio je to moj anđeo čuvar. Otključao sam joj vrata, ali krupan čovek s dugačkom bradom nasilno je ušao prvi.

„Po! Drago mi je što vidim da ste ustali. Hajde da vas pogledamo.“ Gurnuo me je u stolicu. „Donesi sveću, hoćeš li, najdraža?“

Anđeo svetle kose zapalio je sveću i prineo je mom licu. Čak i taj maleni plamen bio je kao strela ispaljena pravo u moju lobanju. Pokušao sam da se usredsredim na njenu lepotu, ali mučitelj se nagnuo da mi ispita oči, a zatim mi je naglo povukao vilicu nadole i zavirio mi u usta.

„Hm.“ Gurnuo mi je vilicu natrag na mesto. „Nećemo više ići po lek kod mornara kojima je um pomućen rumom, gospodine. To će vas sledeći put ubiti.“ Pokušao je da ublaži svoj prekor glasnim smehom, ali to me je samo uznemirilo.

„Morate slušati mog muža, gospodine Po. Samoća se ne može savladati sadržajem te boce.“

„Zaista. Ako vas ponovo bude mučila morska bolest, dođite prvo kod mene.“

Klimnuo sam glavom, ali pažnju mi je opet privukla njegova žena, koja se uposlila skidanjem posteljine s kreveta. Lice mi je porumenelo kada sam pomislio na vlažnu i smrdljivu posteljinu u njenim nežnim rukama. „Molim vas, nemojte se mučiti“, zavapio sam slabim glasom, koji jedva da je zvučao kao moj.

„Nije mi teško.“ Istresla je čistu posteljinu, koja je zadrhtala kao jedro na nežnom povetarcu i odlebdela nazad na krevet. „Doći će jedan dečko da odnese prljavu posteljinu za pranje.“ Moja negovateljica spustila je pogled na mene. Oči su joj bile krupne i veoma upečatljive, naglašene zlatnim loknama koje su joj okružile lice. „Ostavićemo vas za sada, gospodine Po, i nadamo se da ćemo se videti na večeri. Šest sati.“

Doktor je izvukao džepni sat i kucnuo ga. „To je za jedan sat. I poslušajte moju ženu. Ona je zaista sposobna negovateljica. Vidimo se kasnije, gospodine.“ Zatim su me ostavili.

Kada sam ponovo ostao sam, otišao sam do kovčega i podigao kutiju od mahagonija, koja je tu bila sakrivena. Srce je ponovo počelo ubrzano da mi lupa kada sam video da je ključ u bravi, ali kad sam podigao poklopac, s olakšanjem sam otkrio da su pisma privezana zelenom vrpcom i dalje unutra. Zatim sam pažnju posvetio papirima koje sam pokupio s poda. Među njima je bila jedna strana ispisana preciznim i neumoljivim rukopisom:

Dinoova ulica, Fobur, Sen Žermen, Pariz
6. april 1840.

Dragi moj Po,

Tvoje pismo, tako tvrdoglavo nerazumljivo, uspeo je da mi privuče pažnju. *Amicus semper fidelis** – kao tvoj prijatelj, naravno da ću biti po-

* Lat. *Prijatelji su uvek verni.* (Prim. prev.)

Edgar Alan Po i zagonetka iz kutije

častvovan da ti pomognem u istrazi. Zaista, tvoj zahtev je stigao u dobar čas, pošto imam posla u Londonu.

Naći ćemo se 1. jula u Braunovoj gospodskoj gostionici u Doverskoj ulici broj 23, kao što si predložio, i željno iščekujem da čujem detalje te čudnovate misterije koju si nagovestio.

Tvoj pokorni sluga,
Vitez Ogist Dipen

Drhtavim rukama ostavio sam Dipenovo pismo po strani i pokupio druge zgužvane papire umrljane mastilom. Ovo sam, sve zapanjeniji, pročitao:

Brod *Arijel*, 13. jun 1840.

Draga Sisi, najdraža moja suprugo,
Pišem ti iz svoje kabine na brodu koji se zaputio u pakao. Tek je nedelju dana kako smo isplovili iz luke i bojim se da ne mogu više da podnesem neprestano ljuljanje ovog plovila. Moje zdravlje propada svaki dan i nemoguće je održati dodir sa zemaljskim svetom kada sam okružen samo vodom, dan za beskrajnim danom – voda ne želi da miruje, već se podiže, ključa i preti da nas potpuno proguta. Uz strah da ću se udaviti, koji me stalno mori, brinem sve više da ću te izgubiti – dragu moju, moje sidro. Jer sam te lagao. Rekao sam ti da idem u London spisateljskim poslom, a zapravo smeram da otkrijem užasne tajne – tajne koje će možda dokazati da je moja krv ukaljana. Ako ova tajanstvena kutija s pismima nije neka složena prevara i moje nasleđstvo jeste zaista skandalozno i pogano, bojim se da će se tvoja ljubav i sva njena svetlost kao zvezda padalica survati u strašnu jamu koja me okružuje. I ako izgubim tu ljubav, tu najsvetliju i najčistiju ljubav, onda ću zasigurno i ja nestati.

Oluja besni napolju; to priroda odražava moja osećanja. Cepa jedra broda i samu tkaninu mog bića, toliko sam bio brzoplet što sam ostavio svoju porodicu u potrazi za odgovorima o prošlosti koja tvrdi da je moja krvlju, ako ne i delom. Moram da dokažem da to nije tačno! Jer sigurno te reči na papiru govore laži ako pisac želi da me obmane.

Ali znaj, draga Sisi, da su moja osećanja iskrena. Zatvoriću ih u bocu i baciti u mučne talase, da bi mogli da je odnesu miljama do mesta gde se more pretvara u reku Skulkil i tu bocu će vodena struja naneti sve do

Filadelfije, dok te ne pronađe kako šetaš rečnom obalom, kao što obično uveče radimo. A kada uzmeš ovu bocu i pročitaš njen sadržaj, onda ćeš znati, Sisi, ljubavi moja, da Edi razmišlja o tebi i dalje, i sa samog morskog dna.

Ostajem privržen,
Tvoj dragi izgubljeni dečak

Pismo koje sam držao drhtavim prstima prosto me je zaprepastilo. Samo *ja* sam mogao da ga napišem, ali se uopšte nisam sećao kad sam to učinio. Ponovo mi se moj zli blizanac, ona prilika iz senke, koja me povremeno zaposedne, podsmehivao. Sisi sam obećao da ću biti potpuno trezan, i iako se nisam sećao da li sam prekršio zakletvu, bilo je i više nego dovoljno dokaza da sam posrnuo. Samo moje oči smeju videti to pismo. Sakupio sam listove, gurnuo ih u džep i napustio kabinu, odlučan da dokaz ostavim na dnu mora.

Sala za ručavanje bila je prazna i uspeo sam da pobegnem na palubu a da me niko ne primeti. Brod se bacakao i jurišao napred kao neukroćeni konj, stvarajući mi vrtoglavicu dok sam se teturao ka krmi. Uhvatio sam se za ogradu kada su mi noge posustale, ali bilo je prekasno. Pao sam na palubu i uronio u tamu.

„Gospodine Po!“

Zaćuo sam glas iznad sebe. Snažne ruke zgrabile su me za nadlaktice i podigle na noge.

„I dalje nemate morske noge. Dajte da vas odvedemo u krčmu.“

Snažni doktor vukao me je čvrsto me držeći rukom oko struka. Iako nisam bio srećan što je moja misija prekinuta, laknulo mi je što sam spašen od dalje sramote – moji saputnici bi zasigurno pomislili da sam žrtva pića kada bi me pronašli kako ležim onesvešćen na palubi.

„Ah, gospodine Po!“ Zaćuo sam milozvučni glas doktorove ljupke žene. „Tako nam je drago što ćete nam se pridružiti na večeri, ali morate se paziti u ovako prevrtljivoj noći.“ Uхватила me je za ruku i ova dva dobra samarićanina odvela su me nazad u salu za ručavanje.

Sala je sada bila osvetljena svećama i troje stranaca zurilo je u mene kada sam ušao u prostoriju. Na licima im se ocrtavalo sve, od mlake dobrodošlice do neprijateljstva, ili se meni barem tako činilo.

„Gospodin Po nam se vratio“, objavio je doktor.